

Bijlage Icoonsoorten

LIOR Papendrecht

Inhoudsopgave

Voorwoord

Icoonsoorten - overzicht

Egel

Gewone oeverlibel

Huismus

Merel

Roodborst

Onderlinge overeenkomsten

Uitgangspunten vogels

Uitgangspunten libellen

Uitgangspunten egels

Voorkeursbeplanting - overzicht

Voorkeursbeplanting - vogels

Voorwoord

Tel ook mee! U kunt ons helpen de natuurwaarde van Papendrecht in beeld te brengen. Vanaf oktober 2021 staat er elke maand een andere iconsoort in de spotlights. Deze wordt bijvoorbeeld via een educatief filmpje aan u voorgesteld. Heeft u een iconsoort gezien? Geef dat dan door op de website waarneming.nl. Zo brengen we samen in beeld hoe het gaat met de natuur!

Wat zijn iconsoorten?

De gemeente Papendrecht werkt met iconsoorten. Dit zijn dieren en planten die ons een beeld geven van hoe het gaat met de biodiversiteit. Als een iconsoort aanwezig is, wil dat zeggen dat het goed gaat met de natuurwaarde in onze gemeente. In Papendrecht komen 22 iconsoorten voor, waaronder de egel, de ijsvogel en de roodborst. Op de website van de gemeente kunt u een **overzicht** vinden van deze iconsoorten. Vanaf oktober 2021 staat er elke maand een andere iconsoort in de spotlights, deze pagina wordt maandelijks aangevuld. Op deze pagina's leest en leert u er meer over de iconsoorten.

Specifieke inrichting en beheer

Iconsoorten zijn ook zogenaamde doelsoorten waarmee de gemeente het beheer en inrichting van de (openbare) ruimte kan optimaliseren. Veel soorten profiteren namelijk mee wanneer we maatregelen treffen voor de iconsoorten. Door rekening te houden met en maatregelen te treffen voor iconsoorten, creëren we een goede omgeving voor mens, dier en plant. U kunt hier ook een steentje aan bijdragen. In deze bijlage leest u per iconsoort wat u kunt doen om het voor de betreffende iconsoort aantrekkelijk te maken in uw tuin of op uw balkon. Hierdoor wordt de natuur in Papendrecht ook beter beleefbaar.

Uitwerking

In dit document vindt u een aantal van de 22 iconsoorten verder uitgewerkt. Indien van toepassing zullen ook de overige soortgen verder worden uitgewerkt. De uitwerking kan gebruikt worden bij de uitwerking van plannen voor zowel de openbare ruimte alsook particuliere tuinen en bijvoorbeeld bedrijfsterreinen.

Icoonsoorten - overzicht

1. Argusvlinder

2. Bever

3. Bruin blauwtje

4. Egel

5. Gewone oeverlibel

6. Gierzwaluw

7. Grote wolbij

8. Huismus

9. IJsvogel

10. Konijn

11. Merel

12. Platbuik

13. Pluimvoetbij

14. Roerdomp

15. Roodborst

16. (Spin)Dotterbloem

17. Steenhommel

18. Tuinhommel

19. Tuinbladsnijder

20. Vleermuis

21. Weidehommel

22. Zandhommel

Algemene omschrijving

De egel is onmiskenbaar door de stekels op de rug en de bovenzijde van de kop. Een volwassen egel heeft ongeveer 7000 - 8000 stekels van 2 tot 3 cm lang. Waar stekels ontbreken, is de huid bedekt met vrij stugge haren die op de buikzijde geelwit tot bruin zijn. Een stekel gaat ongeveer een jaar mee, waarna hij uitvalt en wordt vervangen.

De grootte en het lichaamsgewicht zijn afhankelijk van leeftijd en geslacht; over het algemeen zijn volwassen mannetjes het grootst en het zwaarst.

Geluid

Egels kunnen vrij luidruchtig zijn. De egel is nachtactief en kan vaak gevonden worden door goed te luisteren. Afhankelijk van wat ze aan het doen zijn, kunnen ze snurken, snuiven, snuffelen en smakken.

Leefwijze

Egels zijn nachtactief. Overdag slapen ze in een moeilijk te vinden nest van bladeren, mos of ander materiaal dat zich vaak onder (braam)struiken of takkenbossen bevindt. Een groot deel van het jaar (november/december tot april/mei) zijn ze in winterslaap, waaruit ze af en toe wakker kunnen worden. Tijdens de winterslaap daalt hun lichaamstemperatuur en verliezen ze een deel van hun gewicht. Typisch voor de egel is dat hij zich bij gevaar ter verdediging kan oprollen tot een bal en de stekels overeind kan zetten.

Egels zijn altijd alleen op stap en vormen geen vaste paartjes. Ze hebben min of meer een vast 'leefgebied' (mannetjes 20-40 ha, vrouwtjes 10-20 ha), maar ze hebben geen 'territorium' dat ze verdedigen tegen soortgenoten. Egels leggen per nacht een paar kilometer af.

Egels zijn verrassend snel en lenig. Ze kruipen door nauwe spleten en kunnen prima zwemmen. In de zomer slapen egels vaak op de kale grond onder dicht struikgewas, in holtes onder boomwortels, in composthopen of konijnenholen. Soms worden slaapnesten gebouwd van losse bladeren. Een nest voor de jongen ligt op een goed verborgen plek zoals in een compost-, takken- of puinhoop. Winternesten worden meestal in de grond gemaakt, tegen een schutting aan, in een schuur of bijgebouw of in een takken- of composthoop.

Bron: Zoogdiervereniging.nl

Voedsel

Dankzij hun goede reukvermogen en gehoor weten ze veel kevers, rupsen, regenwormen, oorwurmen en slakken op te sporen. [Van een schoteltje melk raken ze aan de diarree.](#)

Egels eten ook soms eieren. Ze likken de inhoud op nadat ze de schaal helemaal hebben stukgebeten. Omdat ze de inhoud niet gauw genoeg kunnen oplikken, blijven behalve eierschalen ook vaak delen van dooier of eiwit over. Egels eten ook huisjesslakken (tot wel 40 per nacht) en eten in de regel het huisje mee op. In de nazomer en herfst eten ze ook wel bessen en op de grond gevallen fruit.

Leefgebied

In onze streken leeft de egel in bijna alle landschappen. In sommige gebieden zijn ze echter algemener dan in andere. Tuinen, bosranden, struweel en loofbos, liefst met ondergroei, zijn goede leefgebieden. Egels komen ook in steden voor, zolang er maar groen en schuilplaatsen aanwezig zijn.

Maatregelen

Met een aantal (kleine) aanpassingen is iedere tuin egelvriendelijk(er) te maken. Zelfs kleine tuinen. Wel is het belangrijk dat de egels dan van de ene naar de andere tuin kunnen en naar omliggende groenstroken. Voorwaarden voor een egelvriendelijke tuin:

- Een stapel hout of een bos takken waar de egels een nest onder kunnen maken (een egelhuisje maken of kopen kan ook);
- Een composthoop, egels vinden hier slakken en kunnen het als slaapplek gebruiken;
- Een heg in plaats van een schutting of hek. Egels kunnen hierdoorheen van de ene naar de andere tuin en het geeft ze beschutting (ze mijden als het even kan open velden);
- Bloemen en planten, zowel hoger als laag bij de grond;
- Egels vinden het fijn door een dicht begroeide bodem te lopen, deze geeft beschutting;
- Een rommelhoekje, met wilde planten en struiken waar egels tussen kunnen kruipen.

Algemene omschrijving

In het voorjaar, meestal in de buurt van water, zie je overal weer de mooie en vrolijk gekleurde libellen en waterjuffers rondvliegen. Eén van de soorten is de Gewone oeverlibel.

Deze libel is te zien van mei tot september, met de hoogste aantallen in juni, juli en de eerste helft van augustus. Hij geniet van het zonnen op stenen bij het water.

Herkenning

De Gewone oeverlibel is 44-50 mm. groot, en daarmee groter dan andere oeverlibellen. Het achterlijf is pijlvormig: begint breed en eindigt in een punt. Het gezicht is geel tot bruin. Mannetjes zijn blauw gekleurd met een zwarte achterlijfspunt en bruine beharing op het borststuk. Vrouwtjes zijn bruin met zwart met lichtere zijkanten van de flanken, jongere vrouwtjes zijn meer geel van kleur en worden later bruin.

Vliegtijd en gedrag

Jonge oeverlibellen kunnen ver van het water wegvliegen en zijn op allerlei plaatsen te vinden, vaak zittend op kale grond of in korte vegetatie. Hier jagen ze tot ze geslachtsrijp zijn en naar het water terugkeren. Geslachtsrijpe mannetjes houden de wacht vanaf warme zitplaatsen langs de waterkant. Vaak zijn dit kale stukken grond, boomstronken, enz. Vanaf deze zitplaatsen maken ze vluchten laag over het water, waarbij andere mannetjes worden verjaagd en vrouwtjes worden gegrepen voor de paring. Het vrouwtje zet haar eitjes af door vliëgend met de achterlijfspunt op het wateroppervlak te tikken. Het mannetje vliegt meestal dicht bij haar in de buurt, om concurrenten te verjagen.

Levenscyclus

De eieren vallen afzonderlijk in het water en kleven door de omgevende gellaag direct aan voorwerpen in het water. De eieren zijn klein (0,50 x 0,35 mm), ovaalrond en bruin van kleur.

De larven leven in de modder of tussen plantenresten op de bodem van stilstaande en zwak stromende wateren, liefst op plaatsen met kale oevers. Deze larven zijn enorm vraatzuchtig en hebben een uitklapbaar monddeel, masker, waarmee ze kleinere dieren vangen.

Bronnen: Wikipedia en De Vlinderstichting

Voortplanting

De paring vindt wel eens op de grond plaats, veel andere soorten doen dit in bomen of al vliëgend boven het water.

Voedsel

Libellen eten allerlei kleine en meestal vliegende insecten: muggen, vliegjes, motjes, enzovoorts. Soms vangen ze ook grotere insecten, zoals vlinders en elkaar...

Libellenlarven eten onder water allerlei waterbeestjes die kleiner zijn dan zichzelf. Dit varieert van watervlooien tot kleine visjes.

Leefgebied

De Gewone oeverlibel komt in grote delen van Europa voor en is soms talrijk. In Nederland is de soort algemeen en kan in verschillende leefgebieden aangetroffen worden.

Maatregelen

Libellen voltooien een deel van hun levenscyclus in het water. Wanneer de waterlopen natuurvriendelijk worden beheerd, vestigen steeds meer libellen zich in dat gebied. Waterpartijen zoals vijvers, sloten en vaarten dienen daarnaast als verbindingbanen. Veel soorten libellen gaan langs deze verbindingbanen op zoek naar nieuwe leefgebieden.

In de natuurterreinen moet een beheer worden uitgevoerd dat verdroging, verzuring en vermessing zoveel mogelijk tegengaat.

Voor libellen is een flauwe oever het gunstigst. Op een flauwe, geleidelijk aflopende oever is namelijk meer variatie aan planten, waardoor de larven die uit het water willen klimmen altijd een geschikte plant kunnen vinden. Ook libellensoorten waarvan de larven over de grond uit het water kruipen, hebben belang bij een flauwe oever.

Algemene omschrijving

Algemene en zeer bekende broedvogel in dorpen en steden. Stevig gebouwd, met grote snavel en verhoudingsgewijs grote kop. Mannetjes en vrouwtjes verschillen sterk, waarbij de mannetjes veel donkerder gekleurd zijn.

De huismus staat op de Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. In het stedelijk gebied zijn zowel nestgelegenheid als voedselbeschikbaarheid afgenomen. Oorzaken zijn de veranderingen in woningbouw (verdwijnen ouderwetse pannendaken), woningrenovatie (geen toegang meer tot nestplekken), beheer van stedelijk groen (minder onkruid- en insectenrijke vegetaties en dus voedselproblemen, minder struiken om te schuilen) en verstening van tuinen.

Herkenning

Het mannetje heeft een grijs petje met roodbruine zijden, grijze wangen, grijs onderlichaam en brede witte vleugelstrepen. Dominante mannetjes hebben meer zwart op de borst dan mussen lager in de rangorde. Het vrouwtje kenmerkt zich door tamelijk eenvormig lichtbruin kleed, heeft een opvallende wenkbrauwstreep achter het oog. Het mannetje heeft een donkergrijze kegelvormige snavel, bij het vrouwtje is de snavel lichter en geliger van kleur. Korte leverkleurige poten.

Broeden

Broedt van eind maart tot in augustus. De huismus heeft twee tot drie legsels per broedseizoen met elk 4-6 eieren. Huismussen broeden in een los kolonieverband. Het nest wordt vooral gemaakt onder dakpannen, in gaten en kieren van gebouwen en in mussenkasten. Het slordige nest bestaat uit takjes, stro, veertjes en hondenharen. Broedduur: 11-12 dagen. De jongen zitten zo'n 17 dagen op het nest. Als de jongen uitvliegen, worden ze daarna nog 1-2 weken gevoerd door de ouders.

Vogeltrek

De huismus is een uitgesproken standvogel; er is heel weinig trek, in zowel voor- als najaar.

Bron: Vogelbescherming.nl

Geluid

Kenmerkend getsjilp, in veel variaties. Diverse minder bekende, maar toch kenmerkende roepen.

Voedsel

Het menu van de huismus bestaat uit zaden, granen, insecten, bloemknoppen, brood, bessen, pinda's en vetbollen. In broedtijd voornamelijk insecten.

Leefgebied

Huismussen stellen prijs op een rommelige menselijke omgeving, met struikgewas, schuren, weilanden met vee, gemorst graan en zo verder. Talrijkst in dorpen en in oudere buitenwijken, met rommelige tuinen. Als er veel hoge bomen staan, verdwijnt de huismus.

Door JrPol (Wikipedia)

Maatregelen

Huismussen hebben tuinen nodig met veel groen en hagen (liguster, klimop), voor hun veiligheid en voor voedsel. Waterrijke plekken met riet zijn ook belangrijk in de broedtijd (insecten!).

Er zijn diverse mogelijkheden om nestgelegenheid te creëren. Bij renovatie of nieuwbouw van huizen: neem contact op met de opdrachtgever.

Nestkasten: Mussen leven sociaal, dus meerdere kasten.

Mussenflat: Een grote nestkast met meerdere nestplekken.

Zorg voor een compleet habitat op een klein oppervlak. Zijn alle elementen uit de ideale mussenomgeving aanwezig? Alleen nestplaatsen aanbieden is niet voldoende.

Algemene omschrijving

De merel is de meest algemene en een van de bekendste vogels van ons land. Het is zelfs de talrijkste broedvogel van Nederland. Recentelijk heeft de soort echter te lijden gehad onder het usutu virus. Merels zijn luidruchtig. Als er een kat in de buurt is, waarschuwen ze langdurig met hun luide alarmroep andere dieren. De nesten zijn vaak makkelijk te vinden waardoor veel eieren en jongen aan katten en kraaien ten prooi vallen. Ondanks die verliezen zijn de merels nog steeds zeer talrijk: ze compenseren dit natuurlijke verlies door veel jongen groot te brengen. De merelman brengt in het voorjaar een fraai lied ten gehore vanaf een hoge plek.

Herkenning

Mannetje geheel zwart en vrouwtje donkerbruin van kleur met iets lichtere borst, die bruin gestreept is. Snavel is geel of oranjeachtig van kleur. Jonge merels lijken veel op vrouwtje maar zijn vaak donziger en lijken daardoor groter dan volwassen vrouwtjes, ook is het verenkleed iets lichter. In de herfst kleuren de jongen naar een kleed dat veel lijkt op dat van de volwassen vogels.

Broeden

Broedt van eind maart tot in juli. Heeft twee legsels (soms drie) per broedseizoen, met elk 4-5 eieren. Broedduur: 11-15 dagen. Broedt in bossen en bosrijke landschappen, maar in Nederland vaak ook daarbuiten, geregeld in houtwallen en lanen, soms in solitaire bomen in open landschap en zelfs wel eens op de grond. Ook veelvuldig in steden, in tuinen en groenstroken. Het nest is een relatief grote kom, gemaakt van droog gras en kleine takjes. De binnenkant is bekleed met modder, fijner gras en plantenstengels. De eieren zijn groen van kleur met kleine bruinrode vlekjes. Het liefst maken ze hun nest in dichte struiken of lage bomen, in klimop en andere lage beplantingen. De nesten zijn vaak makkelijk te vinden waardoor veel eieren en jongen aan katten en kraaien ten prooi vallen. Ze compenseren dit natuurlijke verlies door veel jongen groot te brengen. Jongen zitten 12-15 dagen op het nest. Als ze zijn uitgevlogen, worden ze nog 2-3 weken verzorgd door soms alleen het mannetje, terwijl het vrouwtje alweer aan een nieuw broedsel begint.

Vogeltrek

Het grootste deel van de Nederlandse merels is standvogel, een ander deel overwintert in Engeland of zuidelijker tot in Spanje en Portugal. In september tot november trekken veel Noord-Europese vogels door ons land, met name 's nachts. Tussen half maart en half april vindt de trek in omgekeerde richting plaats.

Geluid

Prachtig fluitende en rollende zang van de man in het voorjaar. Verder schel alarm en zeer hoge andere roepen.

Voedsel

Het voedsel bestaat uit wormen, insecten, bodemdiertjes, bessen en fruit.

Leefgebied

Waar grasvelden zijn (hoe klein ook) en bomen en struiken, daar zijn merels. En in bijna geheel Nederland is zo'n biotoop voorhanden. Van weilanden tot wegbermen, merels weten er hun voedsel te vinden. Het talrijkst in groene buitenwijken en in vochtige bossen met veel ondergroei.

Door Malene Thyssen (Wikipedia)

Maatregelen

Grasveldjes aanleggen in combinatie met besdragende struiken, fruitbomen en sierbeplanting om voedsel te zoeken. Struiken, hagen, klimop of lage bomen aanplanten om in te broeden of dekking te zoeken. In de herfst kunt u de blaadjes onder de struiken en in de borders harken. Daar schuilen insecten onder en het is goed voor wormen; zo helpt u de merel, die daar weer op afkomt.

Algemene omschrijving

Roodborsten zijn vaak erg nieuwsgierig en goed van vertrouwen. Tegen soortgenoten zijn het mannetje en het vrouwtje daarentegen heel agressief en verdedigen fel hun territorium. Ze tonen daarbij de rode borstveren. Meestal maken roodborsten hun nesten goed verborgen op de grond. De jongen hebben overigens nog geen rode borst. In de winter trekt een deel van de roodborsten naar warmere streken in Europa waar meer eten te vinden is. Ook vogels uit noordelijke/noordoostelijke streken trekken naar het zuiden en komen zo in Nederland terecht.

Herkenning

Kleine bruine vogel met kenmerkende oranje rode borst en gezicht en een lichte onderbuik. Leeft buiten de broedperiode solitair. Jonge vogels zijn lichtbruin gevlekt. Man en vrouw zien er hetzelfde uit. Hun oranje borst gebruiken ze om elkaar te imponeren. De jongen moeten geen agressie oproepen, vandaar dat die pas later in het jaar van gespikkeld bruin naar het echte oranje-rood van de roodborst kleuren.

Broeden

Broedt van april tot in juli. Heeft in die periode twee legfels, met ieder 5-7 eieren. De eieren zijn blauw-wittig van kleur met kleine rode vlekjes. Broedduur: 12-15 dagen. Halfholenbroeder, maar bouwt ook open nesten; broedt op of laag boven de grond in een boom, muur of in dichte klimplanten. Het is een slordig nest van grassen en bladeren. De jongen zitten 13-15 dagen op het nest. Als ze zijn uitgevlogen, worden ze nog 2-3 weken verzorgd.

Vogeltrek

Een deel van de Nederlandse broedvogelpopulatie trekt tussen augustus en november 's nachts richting Spanje en Portugal, zij keren in het vroege voorjaar weer terug.

Geluid

Tikkende roep, daarnaast minder bekende roepen. Zang waterig en vlug, loopt hele toonladder op en af. Kenmerkend zijn verder de pauzes van 3 à 4 seconden tussen de klaterende strofes.

Bron: Vogelbescherming.nl

Voedsel

Insecten, spinnetjes en andere kleine diertjes, aangevuld met bessen en zaden. In de winter ook een vaak geziene gast op voedertafels. Roodborsten zoeken vaak op een bijzondere manier naar voedsel, anders dan veel tuinvogels. Ze zitten dan stil, laag boven de grond en duiken dan naar hun prooi. Andere roodborsten zijn daarbij niet gewent. Roodborsten hechten aan een eigen territorium, ook in de winter. Zelfs man en vrouw roodborst zitten elkaar in de weg en zijn alleen in het broedseizoen bij elkaar.

Leefgebied

Roodborsten komen overal in Nederland voor met uitzondering van landschappen zonder bomen. Vooral aanwezig in niet al te jonge bossen, tuinen, parken en kleinschalige landschappen. In de winter ook in stadstuinen. Als er veel struiken en kruiden zijn, dan geeft dat de hoogste dichtheden roodborsten.

Door Rasbak (Wikipedia)

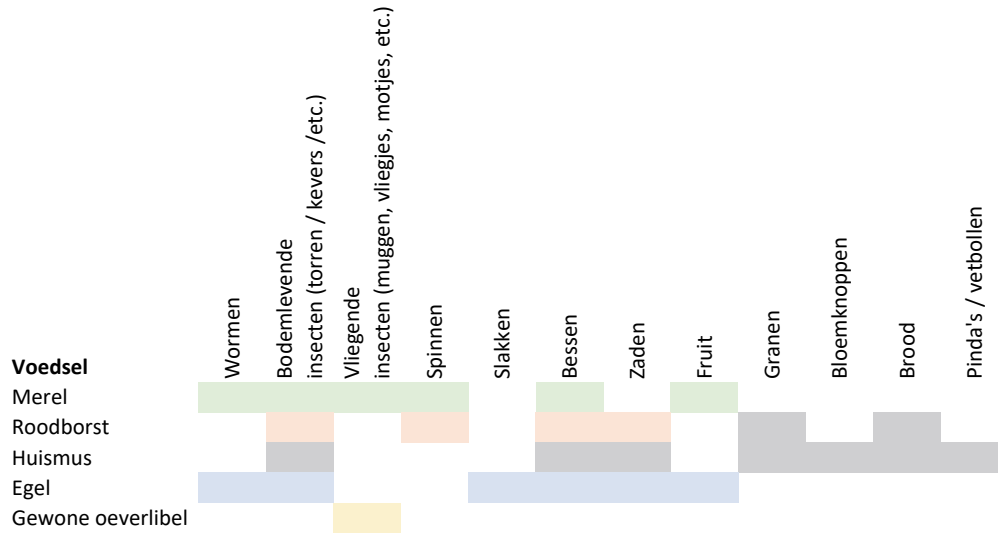

Maatregelen

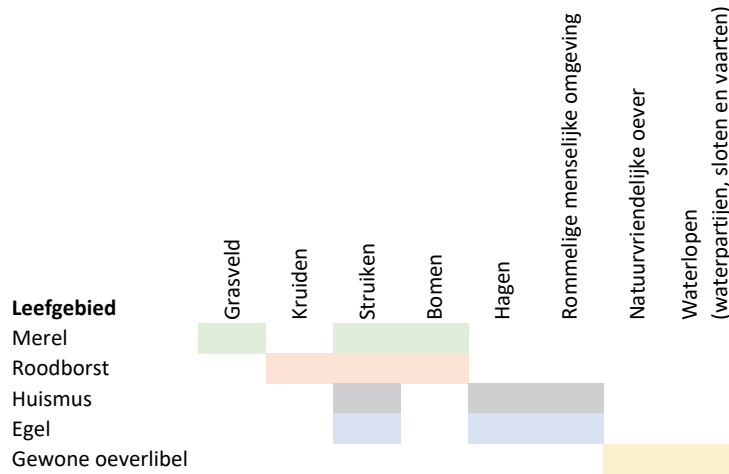
Vaak scharrelen ze onder voedertafels, op zoek naar de zaden die door bijvoorbeeld vinken aan de kant zijn gesmeten. Er bestaan speciale nestkasten voor roodborsten (zogenaamde balkonkasten; nestkasten met een voorzijde die half open is). Normaliter maken roodborsten echter zelf een nest in dicht struikgewas, meestal op of dicht bij de grond, soms tot op enkele meters hoogte. In de herfst kunt u de blaadjes onder de struiken en in de borders harken. Daar schuilen insecten onder en zo helpt u de roodborst, die daar weer op afkomt. Naast het bijvoeren met gedroogde meelwormen, ongekookte havermout of een zadenmix op beschutte plekkjes op de grond en een laag van blaadjes kunt u ook zorgen voor bessen in de tuin, die worden ook wel gegeten. Denk aan kardinaalsmuts of hulst. Borders met vaste planten, enig struikgewas (liefst stekelig en besdragend, zoals meidoorn of sleedoorn) voorzien de roodborst van een prima leefgebied.

Onderlinge overeenkomsten

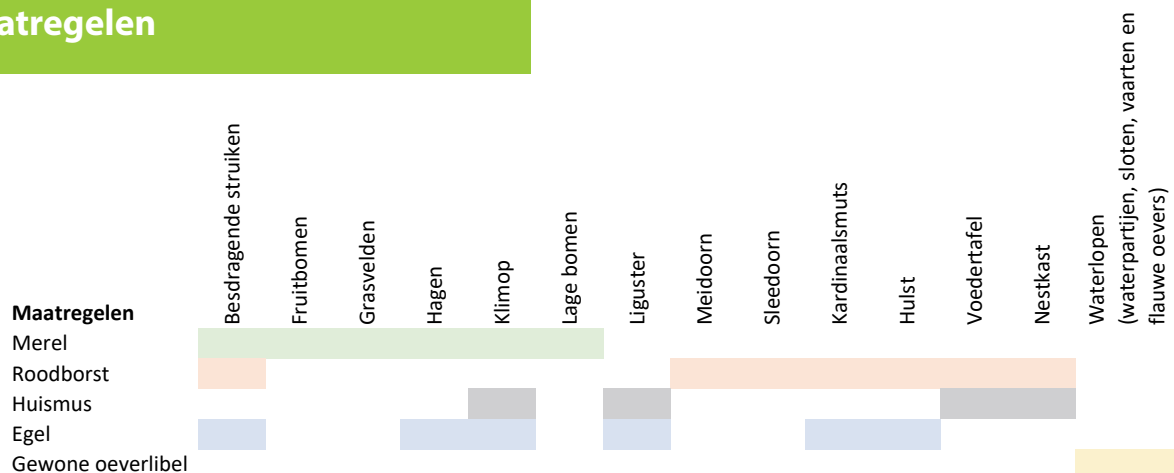
Voedsel

Leefgebied

Maatregelen

Uitgangspunten

Vogels

Beplanting in het algemeen behorend bij zangvogels zijn bomen, hagen, heesters, kruidenvegetaties en struweel.

De roodborst verblijft graag in een afwisselende omgeving met kruiden, struiken en bomen.

De huismus verblijft graag in een rommelige menselijke omgeving met hagen, struiken en schuren.

Tegenstrijdig is dat roodborstjes bomen nodig hebben, terwijl het voorkomen van grote bomen de aanwezigheid van huismussen juist belemmert. Hieruit blijkt dat niet alle pleinen even geschikt zijn als habitat voor de huismus.

In het algemeen gesteld eten alle drie de iconsoorten insecten. Daarom dient blad en takjes onder de beplanting geveegd te worden en niet al te netjes opgeruimd. In de achtergebleven 'rommel' komen veel insecten en regenwormen voor, welke weer als voedsel voor de vogels dienen.

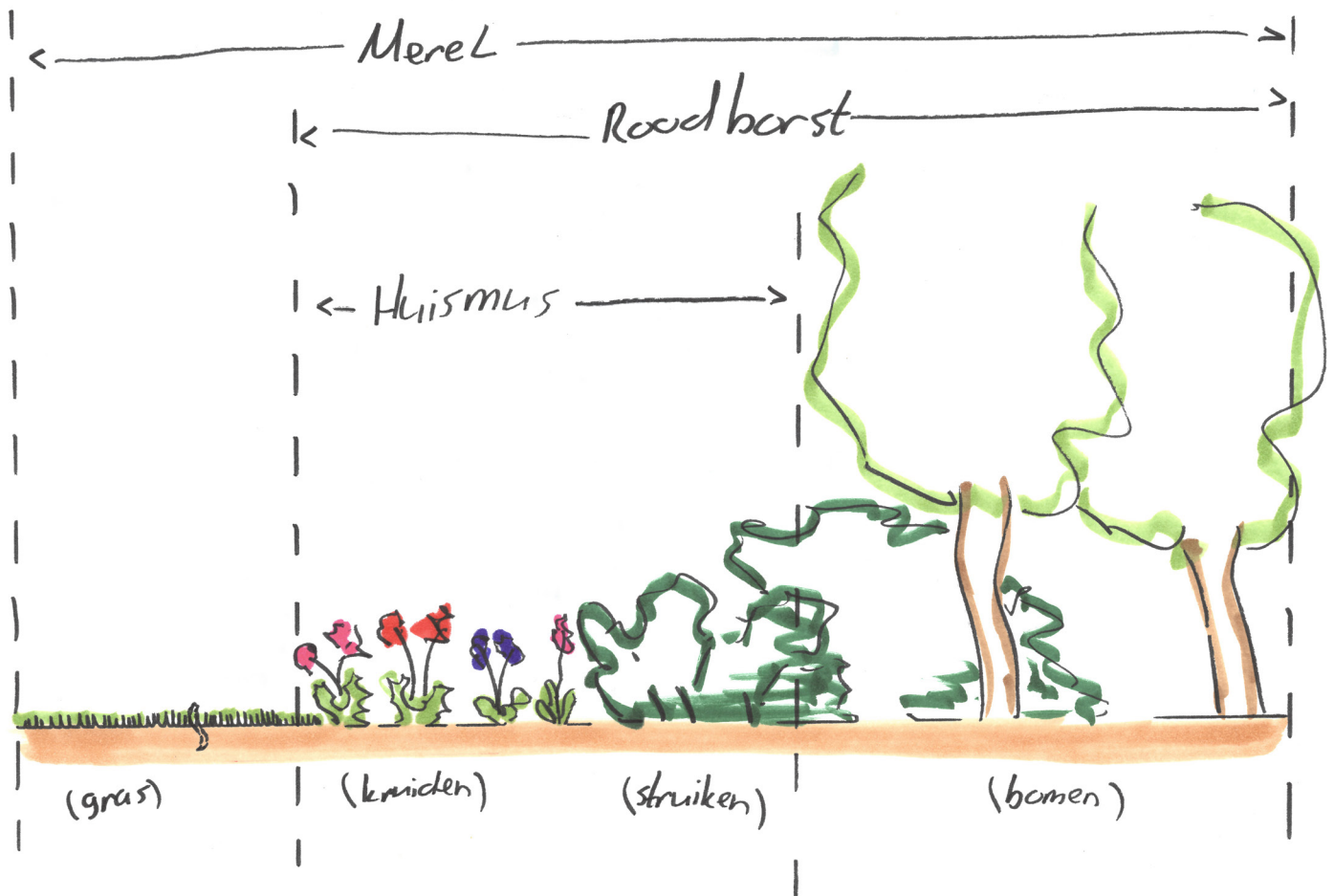
Voor zowel de roodborst als de huismus geldt dat aanvullende maatregelen als voedertafels en nestkasten de kans op de aanwezigheid van de vogels verhogen.

Betreffende de beplanting gaat de voorkeur uit naar:

- besdragende struiken
- (fruit)bomen
- Ligusterhagen
- Klimop
- Meidoorn
- Sleedoorn
- Kardinaalsmuts
- Hulst

Bij de keuze van de beplanting zoveel mogelijk inheemse soorten kiezen, welke ook liefst in verschillende seizoenen bloeien.

Grassen leveren in het voorjaar nestmateriaal en voedsel in het najaar.

Uitgangspunten

Libellen

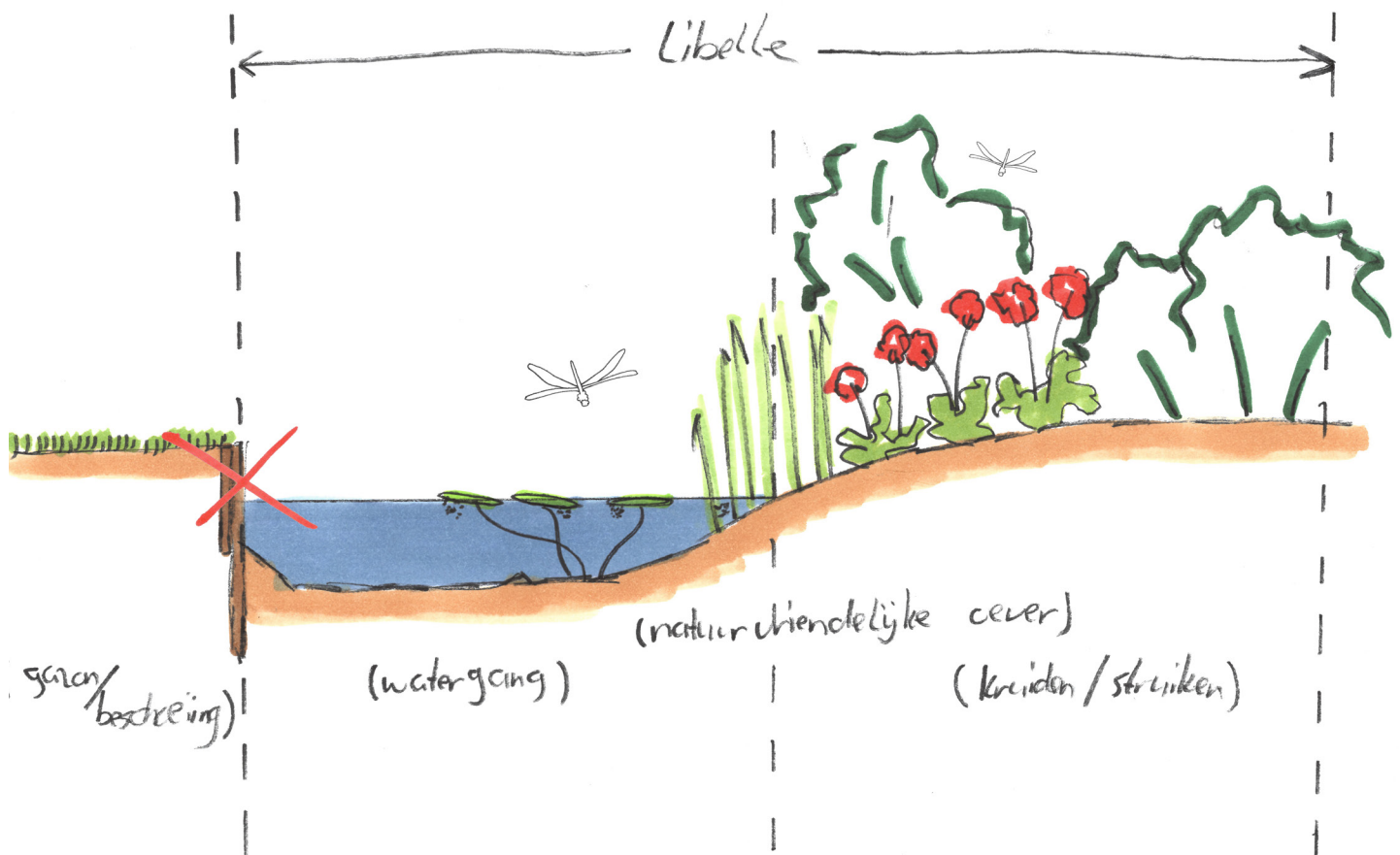
Waterpartijen zoals vijvers, sloten en vaarten hebben twee functies voor libellen: het zijn leefgebieden en ze kunnen dienen als verbindingsbanen. Waterlopen verbinden verschillende groengebiedjes binnen en buiten het dorp. Waterpartijen dienen natuurvriendelijk te worden beheerd. In de natuurterreinen moet een beheer worden uitgevoerd dat verdroging, verzuring en vermesting zoveel mogelijk tegengaat. Kenmerkende soorten moeten daarbij behouden blijven.

Voor libellen is de kwaliteit van het water belangrijk, maar ook dat er altijd genoeg water aanwezig is. Een laag waterpeil in de winter kan funest zijn voor overwinterende larven.

Voor libellen is een flauwe oever het gunstigst. Op een flauwe, geleidelijk aflopende oever is namelijk meer variatie aan planten, waardoor de larven die uit het water willen klimmen altijd een geschikte plant kunnen vinden. Ook libellensoorten waarvan de larven over de grond uit het water kruipen, hebben belang bij een flauwe oever. Beschoeiing: verwijderen waar het kan

Libellen hebben oeverplanten nodig om zich te oriënteren en een uitzichtpunt te hebben over het water. Wanneer geregeld de hele oever kort wordt afgemaaid, voelen libellen zich er niet thuis. Door niet alles te maaien maar een gedeelte van de planten te laten staan (gefaseerd maaien), ook in de winter, kunnen veel meer libellen en met hen veel andere dieren profiteren van het leefgebied.

In grotere groenstroken en plantsoenen kunnen poelen een belangrijke aanvulling vormen op het leefgebied van libellen. Een aantal libellensoorten geeft de voorkeur aan kleine poelen in plaats van grotere watergangen. Ook voor amfibieën zijn deze poelen een goed leefgebied. In de poelen mogen liever geen vissen voor komen. Vissen woelen de bodem om en eten graag libellenlarven, waardoor deze weinig kans hebben te overleven.

Uitgangspunten

Egels

Zorg dat een egel makkelijk van jouw tuin naar die van de buren kan gaan, zonder dat ze daarvoor via de straat moeten gaan. Kies voor een haag of houtkant in plaats van een kunstmatige omheining. Heb je toch een omheining, voorzie dan een paar egelpoortjes van 15x15 cm. De mazen in omheiningen zijn immers potentiële egelvalen. Je kan voorkomen dat egels vast komen te zitten door onderaan een fijnmazig kippengaas te gebruiken.

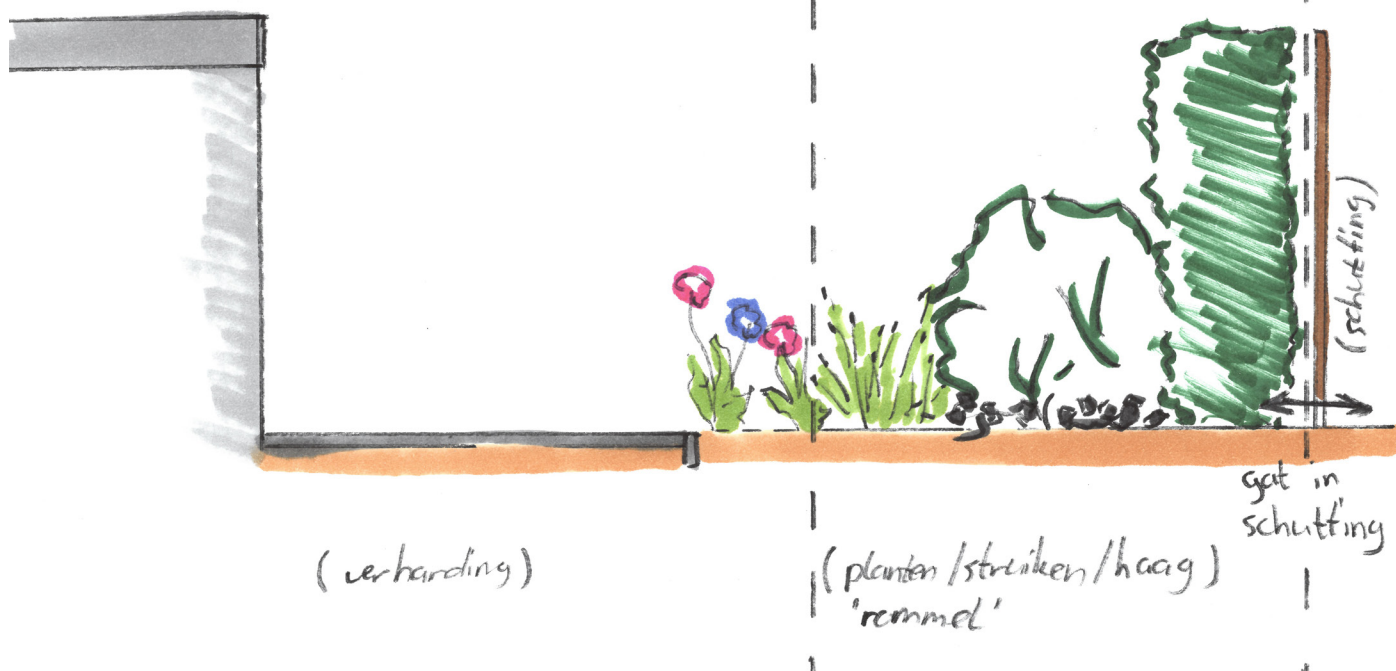
Wat veel mensen niet weten:
Egels zijn niet in staat om de lactose die in koeienmelk zit te verteren. Opname van lactose geeft ernstige darmklachten en leidt tot diarree. Hierdoor kan een egel (door uitdroging) sterven. Geef egels dus nooit melk.

Laat bladeren, een takkenhoop, boomstronken of een composthoop in de tuin liggen. Hieronder kunnen egels een nest maken. Ruim een composthoop nooit op alvorens te controleren of er geen egel in slaapt. Vanaf juli tot oktober kan er zelfs een moederegel met jongen in zitten. Wil je een egel in jouw tuin een fijn onderkomen geven, dan kan je ook een egelnestkast aankopen of er zelf in elkaar timmeren.

Gebruik geen gif (slakkengif, insecticiden...). Egels eten heel wat ongewervelden en zijn dus gevoelig voor prooien die aan gif werden blootgesteld. Egels zijn goede zwemmers maar verdrinken toch soms in tuinvijvers met steile, rechte oevers. Leg een ruw loopplankje in jouw vijver. Beter nog: zorg voor een schuine oever, zodat egels (en andere dieren) er makkelijk op eigen kracht kunnen uit kruipen.

Voor je hond is een egel een leuk speeltje. Hou hem daarom 's nachts – als egels actief zijn – binnen of in een hok of ren, of voorzie voldoende schuilplaatsen voor egels. Gedragstraining kan je hond ook leren om egels met rust te laten.

Katten vormen niet echt een probleem voor egels. Ze zijn eerder nieuwsgierig dan een bedreiging. Maar voor andere kleine zoogdieren en vogels in je tuin kan een kat wel gevaarlijk zijn. Een kattenbelletje kan hierbij soms helpen. Je kat binnenhouden is nog beter.

Voorkeursbeplanting

Overzicht

Bomen		zangvogels	vlinders en bijen
Appelboom	(Malus)		
Berk	(Betula)		
Beuk	(Fagus)		
Eik	(Quercus)		
Elzen	(Alnus)		
Haagbeuk	(Carpinus betulus)		
Lariks	(Larix)		
Lijsterbes	(Sorbus aucuparia)		
Meidoorn	(Crataegus)		
Naaldbomen	(Pinus)		
Sierappel	(Malus toringo)		
Spaanse aak	(Acer campestre)		
Sleedoorn	(Prunus spinosa)		
Vuilboom	(Frangula alnus)		
Vogelkers	(Prunus padus)		
Wilg	(Salix)		

De Framboos is een heel sterke groeier en alleen geschikt voor grotere en wat ruigere plantvakken.

De Vuilboom en de Vogelkers hebben giftige vruchten. Deze kunnen niet in de directe omgeving van speelplaatsen worden toegepast.

Heesters		zangvogels	vlinders en bijen
Framboos	(Rubus idaeus 'Autumn Bliss')		
Gaspeldoorn	(Ulex europaeus)		
Gelderse roos	(Viburnum opulus)		
Hazelaar	(Corylus avellana)		
Hondsroos	(Rosa canina)		
Hulst	(Ilex)		
Kardinaalsmuts	(Euonymus)		
Kornoelje	(Cornus)		
Liguster	(Ligustrum)		
Sneeuwbes	(Symphoricarpos)		
Vlinderstruik	(Buddleja)		
Vlier	(Sambucus nigra)		
Zuurbes	(Berberis vulgaris)		

Vaste planten		zangvogels	vlinders en bijen
Ereprijs	(Veronica)		
Guldenroede	(Solidago)		
Hemelsleutel	(Hylotelephium telephium)		
Herfstaster	(Aster)		
IJzerhard	(Verbena)		
Judaspenning	(Lunaria annua)		
Koninginnekruid	(Eupatorium cannabinum)		
Lavendel	(Lavandula)		
Marjolein	(Origanum majorana)		
Pinksterbloem	(Cardamine pratensis)		
Pluimspiraee	(Astilbe)		
Ridderspoor	(Delphinium)		
Rode zonnehoed	(Echinacea purpurea)		
Echte Salie	(Salvia officinalis)		
Veldsalie	(Salvia pratensis)		
Vrouwenmantel	(Alchemilla mollis)		
Vlambloem	(Phlox)		
Zwarte Toorts	(Verbascum nigrum)		

De Hop is een zeer sterke groeier en kan alleen in een ruime omgeving worden aangeplant om zo tot een volwassen plant te kunnen uitgroeien.

Klimplanten		zangvogels	vlinders en bijen
Blauwe regen	(Wisteria sinensis)		
Hop	(Humulus lupulus)		
Jasmijn	Jasminum nudiflorum		
Kamperfoelie	(Lonicera)		
Klimop	(Hedera helix)		
Klimop	(Hedera colchica)		
Klimhortensia	(Hydrangea anomala 'Petiolaris')		
Vuurdoorn	(Pyracantha)		

De Hedera en de Klimhortensia zijn zelfhechtende klimplanten. Om schade te voorkomen kunnen deze beter niet tegen (stenen) gevels worden geplaatst.

De Vuurdoorn heeft stevige doorns. Deze kan niet in de directe omgeving van speelplaatsen of in een brandgang worden toegepast.

Haag		zangvogels	vlinders en bijen
Haagbeuk	(Carpinus betulus)		
Liguster	(Ligustrum)		
Spaanse aak	(Acer campestre)		

Voorkeursbeplanting

Vogels

Merel

Huismus

Roodborst

Bomen			
Appelboom			
Eik			
Haagbeuk			
Lijsterbes			
Meidoorn			
Naaldbomen			
Spaanse Aak			
Wilg			
Zwarte Els			

Heesters			
Framboos			
Gelderse roos			
Hazelaar			
Kardinalasmuts			
Liguster			
Meidoorn			
Sleedoorn			
Klimop			
Vlier			
Vogelkers			
Vuilboom			

Klimplanten			
Blauwe regen			
Hop			
Hortensia			
Klimop			
Vuurdoorn			
Kamperfoelie			
Jasmijn			